

Ændringerne i den danske Strafferetspleje.

Af Byretsdommer VICTOR HANSEN

Efter flere Aars Forberedelse er det nu lykkedes ved Lov Nr. 209 af 23. Juli 1932 at faa gennemført en lang Række Ændringer i den danske Retsplejelov af 11. April 1916, der traadte i Kraft den 1. Oktbr. 1919. Disse Ændringer, der for en betydelig Del vedrører Strafferetsplejen, træder i Kraft samtidig med den nye danske Straffelov af 15. April 1930, hvilket vil sige den 1. Januar 1933.

Som bekendt finder Lægdommeres Medvirken i Straffesager i Danmark for Tiden kun — bortset fra visse Søsager — Sted i Form af Nævningeinstitutionen. Det er imidlertid kun en meget ringe Del af de egentlige Straffesager, nemlig kun ca. 1,2 %, der behandles som Nævningesager. Da Regeringen mener, at Lægdommere bør medvirke i langt større Omfang, indeholdt det Lovforslag, der ligger til Grund for Loven af 1932, Bestemmelser om Indførelse af Domsmandsinstitutionen i dansk Strafferetspleje. Disse Bestemmelser blev ogsaa vedtaget i Folketinget, men under Sagens Behandling i Landstinget blev Regeringen nødt til, for at faa Loven gennemført, foreløbig at opgive Domsmandsinstitutionens Indførelse, da der ikke kunde skabes Flertal for den i Landstinget¹⁾. Da disse Bestem-

¹⁾ Ogsaa paa et andet meget vigtigt Punkt maatte Regeringen opgive at faa gennemført en Ændring i gældende Ret, nemlig med Hensyn til Voteringsreglerne for Højesteret, skønt det maa erkendes, at en Ændring paa dette Omraade er i høj Grad paakrævet. Ændringsforslaget gik ud paa Indførelse af offentlig Votering efter lignende Regler som de i Norge gældende. Forslaget blev vedtaget i Folketinget, men kunde ikke samle Flertal i Landstinget. Forslaget vil dog sikkert, ligesom Forslag om Domsmandsinstitutionens Indførelse, snarest blive fremsat i Rigsdagen paany.

melser saaledes ikke blev gennemført, og da der i dette Tidsskrift tidligere¹⁾ er gjort Rede for deres Indhold og Begrundelse, skal der ikke her gaas nærmere ind paa dem, men der er dog Grund til at nævne, at det i Landstingsudvalgets Betænkning udtales, at der »fra alle Partiers Side er Stemning for at søge denne Institution indført i dansk Retspleje, men da man ikke har kunnet opnaa Enighed om den nærmere Ordning, og da derhos Institutionens Indførelse vilde medføre betydelige Udgifter for Statskassen, har et Flertal (Venstre og Konservative) ikke anset det for tilraadeligt at foretage dette Skridt under de nuværende Forhold. Der stilles derfor ikke Forslag om Indførelse af Domsmandsinstitutionen eller af Umiddelbarhedsprincippet.« Da alle de store politiske Partier saaledes har erklæret sig for Tilhængere af Domsmandsinstitutionen, agter Regeringen snarest, allerede i den førstkommende Rigsdags-samling, paany at fremsætte Forslaget om Institutionens Indførelse. Dersom der da skulde vise sig Tegn til Bedring i den økonomiske Situation, maa det ventes, at Forslaget vil kunne gennemføres. Thi at der ikke skulde kunne opnaas »Enighed om den nærmere Ordning«, naar alle Partier nærer virkeligt Ønske om Institutionens Indførelse, synes ikke ret vel tænkeligt.

Som det fremgaar af det ovennævnte Citat, blev Gennemførelsen af Bevisumiddelbarhedsprincippet opgivet sammen med Domsmandsinstitutionen. Forkæmperne for denne Institution har netop bl. a. gjort gældende, at Bevisumiddelbarhed i Strafferetsplejen bedst sikres gennem Lægdommeres Medvirken. Modstanderne har heroverfor hævdet, at der ikke er noget nødvendigt Sammenhæng mellem disse to Ting, og at der derfor intet som helst er til Hinder for at gennemføre Bevisumiddelbarhed uden Lægdommeres Medvirken. Dette Standpunkt er naturligvis rent teoretisk rigtigt, men Begivenhederne har dog altsaa endnu engang vist, at Teori er noget andet end Virkelighed.

¹⁾ Aargang 1931, Side 239—251.

Skont Bestemmelserne om Domsmandsinstitutionens Indførelse, der utvivlsomt maa siges at være Lovforslagets vigtigste Ændringer i Strafferetsplejen, saaledes ikke er blevet gennemført ved Loven af 1932, indeholder denne Lov dog betydningsfulde Forandringer i Strafferetsplejen, hvis Ikrafttræden den 1. Januar 1933 samtidig med den nye Straffelov vil medføre, at den straffende Retshaandhævelse i Danmark fra da af vil forme sig væsentlig anderledes end hidtil, og at Myndighederne vil blive stillet overfor mange nye Opgaver og Spørgsmaal.

I.

Fordeling af Straffesager i første Instans mellem de forskellige Domstole.

A. Efter de nugældende Regler i Retsplejelovens §§ 687 og 688 paakendes nogle Sager i første Instans ved Landsret under Medvirken af Nævninger, andre Sager ved Landsret (normalt bestaaende af 3 Landsdommere) uden Medvirken af Nævninger og Resten af Sagerne ved Underret (bestaaende af Underretsdommeren alene).

Nævningesagerne kan atter deles i de obligatoriske og de fakultative. Obligatoriske Nævningesager er — foruden Sager om politiske Lovovertrædelser og om Undsigelse (Straffelov 1866 § 299) — Sager, der angaar en Forbrydelse, for hvilken Loven hjemler Livsstraf eller, uden at saadant er betinget af Gentagelse, livsvarigt Strafarbejde. De i Praxis hyppigst forekommende, herhen hørende Sager, er Sager om Voldtægt (Straffelov 1866 § 168), forsætligt Manddrab (§ 186), kvalificeret Røveri (§ 243, 2. Punktum) og kvalificeret Brandstiftelse (§§ 280 og 282, 2. Stykke). De fakultative Nævningesager, d. v. s. Sager, i hvilke Nævnings Medvirken bortfalder, naar Sigtede ønsker det, er især Sager, i hvilke Strafarbejde i det enkelte Tilfælde maa antages at være forskyldt, medmindre Sigtede hører til en nærmere bestemt Gruppe af Recidivister. Disse Sager er i Praxis bl. a. Sager om Blodskam med Slægtning i ned-

stigende Linie (Straffelov 1866 § 161), Utugt med Pige-
 born under 16 Aar (§§ 173 og 174), Bannedrab (§ 192),
 Fosterfordrivelse (§ 193), simpel Brandstiftelse (§ 281 og
 § 282, 1. Stykke) og simpelt Røveri (§ 243, 1. Punktum).

Nævningesagerne udgør som ovenfor omtalt kun en me-
 get ringe Del af alle de egentlige Straffesager. Aarligt be-
 handles i Danmark kun ca. 60—70 Nævningesager.

Landsretsbehandling uden Medvirken af Nævninger kan
 af Sigtede begæres i Sager, der angaar en Lovovertrædelse,
 for hvilken Straffen kan overstige Fængsel eller Tvangs-
 arbejde, medmindre Sigtede hører til en nærmere bestemt
 Gruppe af Recidivister. Denne Behandlingsmaade er altid
 fakultativ, idet Sigtede altid kan begære Paakendelse ved
 Underret, og faktisk er det kun ca. 5—6 % af de egent-
 lige Straffesager, der paakendes i første Instans som Lands-
 retssager uden Nævninger. Ved Domsforhandlingen i disse
 Sager er der ikke saaledes som i Nævningesagerne gennem-
 ført Bevisumiddelbarhed, men det ved Forundersøgelsen
 tilvejebragte Bevismateriale forelægges Landsretten ved Op-
 læsning af Ekstrakter. Selvom Landsretterne i de senere
 Tider er kommet mere og mere ind paa selv at afhøre
 Sigtede og eventuelt Hovedvidner i vigtigere Tilfælde, er
 der dog Enighed om, at den her omtalte Procedure hører
 til vor Retsplejeordnings svageste Punkter.

Langt den største Del af Straffesagerne paakendes, som
 det fremgaar af ovenstaaende, ved Underret. Teoretisk set
 er det Hovedreglen, at der, efter at Forundersøgelsen er
 sluttet, rejses Tiltale ved et Anklageskrift, hvorpaa der
 finder Domsforhandling Sted. I Retsplejelovens § 925 er
 der imidlertid Hjemmel for, at Tilstaaelsessager kan paa-
 kendes straks ved Forundersøgelsens Slutning uden Ud-
 færdigelse af Anklageskrift, naar forskellige Betingelser
 foreligger. Disse gaar ud paa, at Sigtedes Tilstaaelse skal
 være uforbeholden og dens Rigtighed bestyrket ved de iøv-
 rigt foreliggende Oplysninger, at Sigtede saavel som Politi-
 mesleren samtykker i saadan Behandling, og at ogsaa

Dommeren er villig til at fremme Sagen paa denne Maade. Denne Behandlingsmaade efter § 925 er i Praksis blevet Hovedreglen, idet ca. 56 % af alle egentlige Straffesager afgøres paa denne enkle og hurtige Maade.

Endelig bemærkes, at Politisager behandles ved Underret paa en særlig summarisk Maade.

Ved Underret er Bevisumiddelbarhed ikke sikret gennem Lovregler. Det er vel Hovedreglen, at Domsforhandlingen foregaar for den samme Dommer, som har ledet Forundersøgelsen, men nogen Nødvendighed herfor er der ikke efter Loven, og det kan saaledes f. Eks. i Tilfælde af, at den Dommer, der har haft Forundersøgelsen, bliver syg eller faar andet Forfald, ske, at Domsforhandlingen og Paaendelsen tilfalder en anden Dommer.

De nugældende Regler om de forskellige Domstoles Kompetence er baade teknisk set ret indviklede og principielt set irrationelle, det sidste, fordi de hjemler Parterne, især Sigtede, Ret til i vidt Omfang selv at bestemme, ved hvilken Domstol hans Sag skal paakendes, saa at der gives Adgang til at spekulere i, paa hvilken Maade man i det enkelte Tilfælde kan formodes snarest at ville faa sin Paa-stand taget til Følge. Og selv om dette sidste ikke sker, er en saadan Valgfrihed uheldig. Sigtede, der ofte endog kan vælge mellem 3 forskellige Behandlingsmaader, staar ikke sjældent ganske uforstaaende overfor Dommerens Spørgsmaal til ham om, hvorledes han ønsker sin Sag paakendt.

B. Loven af 1932 gennemfører en langt mere enkel og rationel Ordning. Den utilfredsstillende Behandlingsmaade ved Landsret uden Nævninger afskaffes helt, og Sondringen mellem obligatoriske og fakultative Nævningesager bortfalder. Valgfriheden for Sigtede ophæves nemlig. Ganske vist bliver der Adgang til at paakende Sager, der efter Lovens Regel egentlig vilde være Nævningesager, ved Underret efter § 925, men dette kan ikke betegnes som nogen Valgfrihed, da § 925 - Behandling jo er afhængig af, at ogsaa Politimesteren og Dommeren giver Samtykke dertil.

De nærmere Regler gaar ud paa følgende:

1. Landsretterne skal i første Instans kun behandle Nævningesager. Nævningesager bliver:

a. Sager, som angaar en Forbrydelse, for hvilken Loven hjemler Livsstraf¹⁾ eller, uden at saadant er betinget af erhvervs- eller vanemæssig Udøvelse af Forbrydelsen eller af Gentagelse, Fængsel i 8 Aar eller derover. Dog undtages Sager om Overtrædelse af Straffelov 1930 § 286, Stk. 2 (Bedrageri af særlig grov Beskaffenhed og Bedragerier begaaet i større Antal).

b. Sager om Overtrædelse af Straffelov af 1930 § 238 (Barnedrab) eller § 242 (Fosterdrab).

c. Sager, der rejser sig af politiske Lovovertrædelser.

d. Sager angaaende Anvendelse af Straffelov 1930 § 75 (Undsigelse).

Landsretsbehandling af de under Litra a og b nævnte Sager bortfalder dog, naar Betingelserne for Sagens Behandling efter § 925 foreligger.

Om de under Litra c og d nævnte Sager er kun at bemærke, at de talmæssig set ikke spiller nogen Rolle.

Om de under Litra a nævnte Sager bemærkes, at Nævningesager efter denne Bestemmelse vil blive Sager om Overtrædelse af Straffelov 1930 § 146, Stk. 2 (Dommeres Uretfærdighed af kvalificeret Art), § 158, Stk. 2 (beediget falsk Forklaring), § 164, Stk. 3 (kvalificeret falsk Anklage), § 166, Stk. 1, og § 167 (Falskmontneri), § 172, Stk. 1 og § 173 (kvalificeret Dokumentfalsk), § 177, Stk. 1 (Brug af falsk Stempelpapir m. v.), §§ 180 og 181 (Brandstiftelse), § 183, Stk. 1 og 2 (Forvoldelse af Oversvømmelse m. v.), § 186, Stk. 1 (Forbrydelse med Hensyn til Drikkevand m. v.), § 187, Stk. 1 (Førgiftning m. v.), § 210, Stk. 1, 2det Punktum (kvalificeret Blodskam), § 215, jfr. § 261, Stk. 2 (kvalificeret Barnerov), § 216 (Voldtægt), § 217,

¹⁾ Dette har, da Straffeloven af 1930 ikke hjemler Livsstraf, kun Betydning i Sager om Overtrædelse af den militære Straffelovgivning.

Stk. 1 og 2 (Samleje med Kvinde i abnorm Tilstand), § 222 (Samleje med Børn), § 237 (Manddrab), § 245, Stk 2 (kvalificeret Legemsbeskadigelse), § 246 (grov Legemsbeskadigelse), § 250 (kvalificeret Hensætten i hjælpeløs Tilstand), § 261, Stk. 2 (kvalificeret Frihedsberøvelse) og § 288 (Røveri).

Angaaende Barsedrabs- og Fosterdrabs-Sagerne var det i Regeringsforslaget bestemt, at de skulde afgøres ved Underretten under Domsmands Medvirken; dog vilde Fosterdrabssager, naar der — alene eller tillige — rejstes Tiltale mod en Hjælper, blive Nævningesager, idet Straffen for Hjælperen under skærpene Omstændigheder kan stige til Fængsel i 8 Aar. Imidlertid blev Domsmandsinstitutionen jo, som ovenfor omtalt, ikke indført, og man besluttede sig da til at lade de heromhandlede Sager behandle som Nævningesager, saaledes som det hidtil er sket i Praxis. Herom udtalte Ordføreren i Landstinget: »Dette staar i Forbindelse med, at man ikke stiller Forslag om Indførelse af Domsmand. Hvis Domsmandsinstitutionen var bleven indført, vilde de nævnte Sager formentlig være blevet Domsmandssager, ikke Nævningesager, hvad der efter manges Mening vilde have været en Vinding i Sammenligning med den nugældende Ordning. Men naar Domsmandsinstitutionen ikke indføres, har man ikke ment at burde drage disse Sager bort fra Nævningernes Omraade, hvorunder de hidtil har hørt, og hvorunder en stærk Opinion, ogsaa blandt kyndige og dygtige Folk, ønsker dem bevaret. Det maa her tages i Betragtning, dels at den nye Straffelov aabner Mulighed for en meget mild Bedømmelse af disse Forbrydelser, dels at det Lovforslag, vi nu behandler, giver Adgang for Nævningerne til at udtale sig om Tilstedeværelse af formildende Omstændigheder. Det tør nemlig antages, at mange af de afsagte, fra et juridisk Standpunkt angribelige frifindende Nævningekendelser er fremkomne derved, at Nævningerne har ment, at en fældende Kendelse vilde føre til en altfor urimelig haard

Straf, og at de derfor har foretrukket at frifinde. Efter den Ordning, som nu foreslaas indfort, maa det haabes, at slige Betæneligheder fra Nævningernes Side vil svinde, og det tør da ventes, at den Disharmoni, som oftere har vist sig mellem Lovens Ord og Nævningernes Skøn, fremtidig vil svinde.»

Det er dog et stort Spørgsmaal, om Problemet om Fosterdrabs Strafbarhed saaledes skulde kunne løses af ren processuel Vej. Dette Problem har i den senere Tid været stærkt fremme i den offentlige Diskussion i Danmark. Det er jo ogsaa i høj Grad skadeligt for den almindelige Retsbevidsthed, at klare Overtrædelser af et gældende Straffelovbud resulterer i en Frifindelse, og noget saadant vil let kunne blive skæbnesvangert for hele Nævningeinstitutionen, naar denne kun er 13—14 Aar gammel, saaledes som Tilfældet er i Danmark. Naar den nye Straffelov træder i Kraft, vil der ikke mere kunne henvises til, at Situationen skyldes en forældet Straffelov med for strenge Strafferammer. Justitsministeriet har da ogsaa paa Henstilling fra Retslægeraadet besluttet at lade nedsætte en alsidig sammensat Kommission med den Opgave dels at undersøge, om Afbrydelse af Svangerskab efter de her i Landet og i Udlandet indvundne Erfaringer under Hensyntagen til lægelige, juridiske og sociale Synspunkter bør være tilladt og i bekræftende Fald i hvilket Omfang, dels at overveje Spørgsmaalet om, hvorvidt det er ønskeligt, at Staten støtter eller foranstalter et lægeligt Oplysningsarbejde med det Formaal at hindre, at Svangerskab indtræder mod vedkommende Kvindes Vilje. Det har ganske vist været indvendt, at det vilde være urimeligt allerede nu at overveje, om Fosterdrab vedblivende bør være strafbart, eftersom dette er fastslaaet i en saa ny Lov som Straffeloven af 15. April 1930, der ikke engang endnu er traadt i Kraft; men denne Indvending synes, saaledes som Forholdene har udviklet sig, ikke at burde være afgørende. Det maa nemlig sikkert erkendes, at der intet er til Hinder for, at

der i et saa stort og gennem mange Aar forberedt Lovgivningsarbejde som en almindelig borgerlig Straffelov gennemføres enkelte Bestemmelser, som allerede, naar Loven skal træde i Kraft, ikke mere er tidssvarende.

Som ovenfor nævnt bortfalder Landsretsbehandling — og dermed Nævningers Medvirken — i de under Litra a) og b) nævnte Sager, naar Betingelserne for Sagens Behandling ved Underret efter § 925 foreligger. De almindelige Betingelser for en saadan Behandling er omtalt ovenfor. Men yderligere maa det nævnes, at i visse Tilfælde er § 925-Behandling uanvendelig ifølge Loven af 1932, nemlig især i Sager, i hvilke der bliver Spørgsmaal om Anvendelse af Straffelov 1930 § 65 (Sikkerhedsforvaring overfor visse erhvervs- eller vanemæssige Forbrydere), § 70 (Sikkerhedsforanstaltninger overfor en Tiltalt, der frifindes paa Grund af Utilregnelighed som Følge af Sindssygdom eller Aandssvaghed i højere Grad eller paa Grund af varig abnorm Tilstand), § 71 (Sikkerhedsforanstaltninger overfor en Tiltalt, der efter Forbrydelsens Foretagelse, men inden Dommen, er kommen i en saadan Tilstand som lige nævnt) eller § 73 (Anbringelse i Helbredelsesanstalt for Drankere). I disse Tilfælde vil en Sag, der ellers vilde være en Nævningesag, altsaa ikke kunne unddrages Nævningebehandling, selv om der foreligger Tilstaaelse. Dette gælder ogsaa, selv om Anklagemyndigheden ikke nedlægger Paastand om Anvendelse af Straf, men kun om de ovenfor nævnte særlige Foranstaltninger efter §§ 65, 70 eller 71. Herved sker der en Ændring i hidtil gældende Ret, idet Sager, i hvilke der alene nedlægges Paastand om Anvendelse af Straffelov 1866 § 38, 2det Stykke (Sikkerhedsforanstaltninger mod utilregnelige) ifølge Retsplejelovens § 687, litra d, jfr. § 684, Nr. 5, paakendes ved Underret, medens Sager, i hvilke der alene nedlægges Paastand om Sikkerhedsforanstaltninger efter Internerneringslov Nr. 133 af 11. April 1925 (Sædelighedsforbrydelser, grove Voldshandlinger, Brandstiftelse eller anden almenfarlig Forbry-

delse) paakendes ved Landsret uden Nævningers Medvirken.

Nævningesagernes Omraade efter Lov af 1932 maa antages at blive omtrentlig af samme Størrelse som nu, saaledes at Nævningesagerne vedvarende kun vil udgøre en aldeles forsvindende Del af alle de egentlige Straffesager.

2. Alle andre Sager end Nævningesager henlægges ved Loven af 1932 til Underretterne, hvor de paadømmes af Underretsdommeren alene. Ifølge Retsplejeloven var det oprindelig Mening, at de større Straffesager, der ikke hørte under Nævninger, skulde paakendes ved Landsret i første Instans, idet man med Rette lagde Vægt paa Sagens Behandling i første Omgang. Ved Loven af 30. Juni 1922 blev der imidlertid for at aflaste Landsretterne gennemført en meget betydelig Udvidelse af Underretternes Kompetence, saa at Underretsbehandling i alle Ikke-Nævningesager praktisk talt blev den alt overvejende Hovedregel. Denne Udvikling er saaledes nu blevet fuldbyrdet ved Loven af 1932. Det maa i denne Henseende bemærkes, at Lovens Regel i Regeringsforslaget var knyttet til Indførelsen af Domsmandsinstitutionen, der jo vilde medføre, at Underretterne kom til at bestaa af 3 Dommere, Underretsdommeren og 2 Doms mænd.

Den enkle og hurtige § 925-Behandling opretholdes ved Loven af 1932 med de ovenfor anførte Indskrænkninger. Ogsaa den summariske Underretsbehandling i Politisager opretholdes omtrentlig for det samme Omraade af Sager som hidtil. Dog bestemmes det, at Sager om Overtrædelse af Motorloven ikke mere skal være Politisager, naar Tiltalen angaar et Forhold, der kan medføre Frakendelse af Retten til at være eller blive Fører af Motorkøretøj. Dette Spørgsmaal er jo ofte af en saa vital Betydning for den Tiltalte, at den summariske Behandlingsmaade ikke kan forsvares, og disse Sager underkastes derfor ogsaa allerede efter den gældende Ordning, hvor de egentlig er Politisager, en langt mere indgaaende Behand-

ling ved Politiretten end de almindelige Bagatelsager, som udgør Størstedelen af Politisagerne.

Allerede da Retsplejeloven traadte i Kraft, blev Højesterets Virksomhed i Straffesager indskrænket derved, at Bevisspørgsmaalet i de største Straffesager, nemlig Nævningesagerne, blev unddraget Højesterets Prøvelse. I de Straffesager, der paakendes i første Instans ved Landsret uden Nævninger, har Højesteret derimod hidtil i Tilfælde af Anke kunnet paakende ogsaa Bevisspørgsmaal. De Sager, der i første Instans paadømmes af Underretten og paaankes til Landsretten, kan kun med Justitsministeriets Tilladelse bringes videre til Højesteret, der da kan paakende ogsaa Bevisspørgsmaalene.

Ved Loven af 1932 henlægges som ovenfor nævnt alle Ikke-Nævningesager til Underret, og dette medfører, at der overhovedet ikke mere bliver nogen Art af Straffesager, i hvilke Bevisspørgsmaal uden særlig Tilladelse fra Justitsministeriet kan komme frem til Paakendelse ved Højesteret. Herefter nærmer Højesteret sig i Straffesager saaledes mere og mere til at blive en Kassationsret. Da Højesteret saa at sige aldrig lader Bevisførelse foregaa umiddelbart for Retten, er denne Udvikling i og for sig ikke særlig mærkelig.

II.

Afhøringer i Straffesager.

1. *Afhøringer ved Politiet.*

A. Efter hidtil gældende Ret maa det naturligvis antages, at de Begrænsninger, som ifølge Loven gælder med Hensyn til Sigtedes Forklaring i Retten, ogsaa gælder Forklaringer til Politiet, saaledes § 766, der udtaler, at Sigtede ikke har nogen Svarepligt, og § 767, der foreskriver, at Sigtede skal tiltales med Ro og Værdighed, at der ikke maa stilles kaptiose Spørgsmaal, og at Afhøringen ikke maa forlænges i det Øjemed at fremskaffe en Tilstaaelse. Men iovrigt indeholder Loven for Tiden ingen Regler om

Politiets Adgang til at afhøre sigtede Personer. I Praxis saavel som i Teori har det dog været anerkendt, at Politiet er berettiget til at foretage saadanne Afhøringer. Nogen Hjemmel til at sondre mellem, om Sigtede er fængslet eller ej, er der ikke.

B. Dette Forhold ændres i væsentlig Grad ved Loven af 1932. Det bestemmes nemlig nu i § 780, at naar Sigtede er fængslet, eller naar hans Anholdelse er opretholdt af Retten, maa Udspørgning af ham angaaende Sigtelsen kun ske i Retten, medmindre enten a) Sigtede inden Retten har afgivet en uforbeholden Tilstaaelse, eller b) Sigtelsen angaar visse Forbrydelser (særlig Vold, Sædelighedsforbrydelser og Berigelsesforbrydelser) og er rettet mod visse Recidivister eller c) Dommeren i det enkelte Tilfælde tillader, at Sigtede afhøres af Politiet udenfor Retten, og Sigtede i Forvejen har udtalt Ønske om at afgive Forklaring.

Angaaende Undtagelsen Litra a) maa det mærkes, at den udenretslige Udspørgning naturligvis kun er tilladt angaaende netop den Forbrydelse, som Sigtede har tilstaaet i Retten, medens det ikke er tilladt Politiet at afhøre en fængslet Person, der har tilstaaet en eller flere Forbrydelser, om andre Forbrydelser, som han nægter sig skyldig i.

Undtagelsen under Litra c), som Folketinget havde udstemt, men som Landstinget genindsatte, er begrundet i, at det ofte kan være af Vigtighed for Politiet, at en Udspørgning finder Sted hurtigt, og at dette ikke altid lader sig gøre, hvis Udspørgningen skulde ske i Retten. Det maa derfor ogsaa antages, at Dommeren maa kunne give Tilladelsen mundtligt (f. Eks. telefonisk). Endvidere maa Dommeren, da han jo har Ret til at nægte Tilladelsen, ogsaa kunne give denne paa bestemte Betingelser, f. Eks. at Forsvareren er til Stede ved den udenretslige Udspørgning.

Om de Anholdte bemærkes, at ifølge den danske Grundlov § 78 skal enhver, der anholdes, inden 24 Timer stilles for en Dommer. I denne korte Tid, der forløber, inden den Anholdte stilles for Retten, er der ikke gjort nogen

Indskrænkning i Politiets Ret til at udspørge ham. Naar den Anholdte stilles for Retten, kan Dommeren ifølge den nævnte Grundlovsbestemmelse, hvis han ikke mener, at der for Tiden bør afsiges Fængslingskendelse, bestemme, at Anholdelsen skal opretholdes i indtil 3 Dogn. Efter det oprindelige Lovforslag var der heller ikke for dette Tidsrumms Vedkommende gjort nogen Indskrænkning i Politiets Ret til at udspørge den Anholdte. Da der imidlertid fremkom Udtalelser, som kunde tyde paa, at Politiet for at bevare Retten til at udspørge den Anholdte, undertiden vilde indskrænke sig til, naar han blev stillet for Retten, at begære Anholdelsen opretholdt, skønt der efter Politiets Formening egentlig var Grundlag for at opnaa Fængslingskendelse, blev det i Loven af 1932 bestemt, at den for de fængslede fastsatte Indskrænkning i Politiets Udspørgningsret ogsaa skal gælde den, hvis Anholdelse er opretholdt ved Rettens Beslutning.

Af de nye Bestemmelser i § 780 fremgaar det nu modsætningsvis med Tydelighed, at Politiet er berettiget til uden andre Indskrænkninger end dem, der som ovenfor nævnt gælder Udspørgning i Retten, at udspørge de Sigtede, der ikke er fængslet eller anholdt ved Rettens Beslutning. Dette forudsættes ogsaa i den nye Bestemmelse i § 807, der foreskriver, at Politiet, forinden det foretager udenretslig Afhøring af en Sigtet, udtrykkelig skal gøre ham opmærksom paa, at han ikke er forpligtet til at svare. Denne nye Regel gælder for alle Sigtede, hvad enten de er paa fri Fod eller anholdte eller fængslede, ligesom den gælder ved hver ny Udspørgning af den samme Sigtede.

2. Afhøringer i Retten under Forundersøgelsen eller Efterforskningen.

A. Den gældende Regel i Retsplejelovens § 824 gaar ud paa, at Afhøring af Sigtede saavel som af Vidner sker ved Dommeren, medmindre denne tillader andet. I Praksis har denne Regel i Almindelighed været gennemført saaledes, at det har været Dommeren, der afhørte. Dette er forstaaeligt

baade ud fra Lovens Angivelse af, at Afhøring ved Dommeren er Hovedreglen, og i Betragtning af, at Dommerne ved Retsplejelovens Ikrafttræden gennemgaaende var langt mere ovede i Afhøring end Politiet. I Praksis har det medført, at Politiet ofte mødte ved en Kriminalbetjent, der var ude af Stand til at afhøre, ja maaske endog kun kendte Sagen temmelig lidt, og at Forsvareren ikke sjældent gav Møde ved en ganske ung Fuldmægtig, som led af de samme Mangler.

B. Det kan ikke nægtes, at den gældende Regel i § 824 stemmer daarlig overens med Retsplejelovens andre herhenhørende Bestemmelser, idet det af disse fremgaar som Lovens Synspunkt, at Initiativet under Forundersøgelsen i første Række bør være lagt i Anklagemyndighedens Hænder. Loven af 1932 ændrer da ogsaa fuldstændig den hidtil gældende Regel paa dette Omraade. Om Afhøring af Vidner bestemmes det, at den skal foretages af den, der har begæret dem indkaldt, medmindre Dommeren under Hensyn til særlige Omstændigheder i det enkelte Tilfælde beslutter at overtage Afhøringen. Naar Forsvarer ikke er til Stede, overtager Dommeren Afhøringen i hans Sted. Foretages Afhøringen af Dommeren, kan Parterne begære yderligere Spørgsmaal stillet. Med Hensyn til Sigtede er den nye Regel flyttet til § 765 i Kapitel 70 (Sigtedes Indkaldelse for Retten) for at præcisere, at der for hans Vedkommende ikke er Tale om en egentlig Afhøring, hvor han under strafferetligt Ansvar er pligtig at tale Sandhed, men kun om en Udspørgning, hvorunder han ikke er pligtig at svare. Bestemmelsen i § 765 gaar ud paa, at Dommeren først gør Sigtede bekendt med den mod ham rettede Sigtelse og endvidere — hvad der er ny Regel svarende til den ovenfor omtalte for Politiet foreskrevne Bestemmelse i § 807 — meddeler ham, at han ikke er forpligtet til at udtale sig. Derefter spørger Dommeren ham, om han er villig til at forklare sig nærmere om de Forhold, Sigtelsen angaar. I bekræftende Fald udspørger

Paatalemyndigheden ham nærmere om Sagen. Derefter kan Forsvareren, hvis en saadan er til Stede, stille Spørgsmaal til Sigtede. Yderligere Spørgsmaal kan foruden af Dommeren stilles af Paatalemyndigheden og Forsvareren. Naar særlige Omstændigheder i det enkelte Tilfælde gør det paa-krævet, kan Dommeren i fornødent Omfang selv i Stedet for Paatalemyndighed og Forsvarer udspørge Sigtede. Endelig bestemmes det, at Dommeren afgør, om Sigtedes For-klaring skal afgives straks ved Forundersøgelsens Begyn-delse, eller om den helt eller delvis først vil være at afgive paa et senere Tidspunkt.

Spørgsmaalet om, hvem der skal paabegynde Udspørg-ningen af Sigtede, er altsaa i Loven af 1932 løst saaledes, at Paalemyndigheden skal begynde. Det justitsministerielle Udvalgs Betænkning, der laa til Grund for Lovforslaget, gik ud paa, at Forsvareren skulde paabegynde Udspørgnin-gen. I Folketinget blev dette ændret derhen, at Dommeren i hvert enkelt Tilfælde skulde afgøre, om Forsvareren eller Paatalemyndigheden skulde begynde, men denne Løsning vilde Landstinget ikke gaa med til. Den af Folketinget vedtagne Bestemmelse vilde sikkert være den bedste, fordi den som den mest smidige Regel vilde muliggøre en prak-tisk Fremgangsmaade i hver enkelt Tilfælde, men hele Spørgsmaalet er vel næppe af særlig stor Betydning, idet man maa vente, at Udspørgningen i de Tilfælde, hvor den bedst vil kunne foretages af den, der ikke begynder, hur-tigt af sig selv vil glide over til ham.

Det maa stærkt fremhæves, at Bestemmelsen om Beføj-elsen for Dommeren til at foretage Udspørgningen, har Karakteren af en snævert begrænset Undtagelse, hvilket tydeligt fremgaar saavel af Lovens Formulering som af dens Motiver. Naar Sigtede er under 15 Aar, kan Dom-meren dog altid frit bestemme, hvorledes og ved hvem Udspørgningen skal foretages, se § 767, jfr. § 184, 2det Stykke.

3. *Afhøringer i Retten under Domsforhandling.*

A. Efter gældende Ret er Reglen om, at Parterne afhører Vidner, allerede nu gennemført i Nævningesager, jfr. § 872, og — hvad der er uden praktisk Betydning — i Ankesager for Højesteret, jfr. § 957, 2det Stykke, men ikke i andre Sager.

Med Hensyn til Afhøring af Tiltalte bestemmer § 868 om Nævningesager, at naar Nævningerne har valgt Ordfører, »giver Formanden Tiltalte Lejlighed til at forklare sig om de Forhold, som Tiltalen angaar. Enhver af de andre Dommere, enhver af Nævningerne, Statsadvokaten og Forsvareren kan begære yderligere Spørgsmaal, som sigter til at tydeliggøre hans Forklaring, rettet til Tiltalte.« En lignende Regel gælder ogsaa i andre Straffesager. Denne Bestemmelse er i Praksis blevet gennemført saaledes, at Retsformanden, da Tiltalte jo ofte er ude af Stand til selv at give en sammenhængende Fremstilling, hyppigt har foretaget en egentlig Afhøring af Tiltalte.

B. Loven af 1932 forandrer ogsaa paa dette Omraade ganske de gældende Regler.

Om Vidner bestemmes det, ligesom under Forundersøgelsen, at de i alle Sager skal afhøres af den, der begærer dem ført.

Om Tiltalte bestemmer § 868 — i Lighed med Reglerne i § 765 om Forundersøgelsen —, at Retsformanden skal spørge Tiltalte, om han er villig til at forklare sig nærmere om det Forhold, som Tiltalen angaar. I bekræftende Fald bestemmer Formanden, paa hvilket Tidspunkt under Bevisførelsen Forklaringen skal afgives. Statsadvokaten skal da begynde Udspørgningen af ham. Derefter kan Forsvareren stille Spørgsmaal til Tiltalte. Yderligere Spørgsmaal kan foruden af enhver af Dommerne og Nævningerne stilles af Statsadvokaten og Forsvareren.

Denne nye Regel maa formentlig betragtes som en væsentlig Forbedring, som vil være til Gavn for Nævninginstitutionen. Den vil medføre, at Retsformandens Neutra-

litet langt klarere træder frem for Nævningerne, og at hans Retsbelæring, der utvivlsomt i mange Nævningesager er af afgørende Betydning, falder med større Vægt, end den ellers vilde være i Stand til.

Det er klart, at de nye Regler, som her er nævnt, og som i Hovedsagen overlader Afhøring af Vidner og Udspørgning af Sigtede (Tiltalte) til Parterne, vil stille langt større Krav til Anklagemyndighedens og Forsvarets Repræsentanter i Retten. Disse vil ikke kunne indtage den passive Holdning, som man hidtil ikke saa aldeles sjældent har set dem indtage. Og det vil ikke kunne lade sig gøre, at Anklagemyndigheden eller Forsvareren i Retten er repræsenteret af Personer, som ikke er i Stand til at afhøre. At den nye Ordning i en Overgangstid vil medføre, at Retsmøderne vil blive af en noget større Varighed end hidtil, er vel antageligt, men dette kan kun tænkes at blive en midlertidig Vanskelighed.

Der er imidlertid Grund til at fremhæve, at dersom de nye Bestemmelser skal blive gennemført i fuldt Omfang, vil det være af stor Vigtighed, at Parterne hævder deres Ret til at afhøre og udspørge. Ellers vil det kunne risikeres, at de nugældende Regler i Realiteten kommer til at leve videre, derved at Undtagelsesbestemmelserne om Dommerens Beføjelse til at afhøre og udspørge faktisk bliver anvendt som Hovedregler.

III.

Nævningeproceduren.

1. Med Hensyn til Nævningeproceduren bemærkes for det første, at Forkastelsesretten — eller »Udskydningsretten«, som den fremtidig skal benævnes — ved Ændring i Lovens § 860 indskrænkes, saaledes at der fra hver Side ikke som nu kan udskydes 4, men kun 2 Nævninger; dog opretholdes Adgangen til fra hver Side at udskyde 4 Næv-

ninger i politiske Sager. Til Lodtrækning skal det herefter kun være nødvendigt, at der er 16 — ikke som nu 20 — Nævninger til Stede, jfr. § 857, og Tallet kan yderligere nedsættes, hvis Parterne paa Forhaand helt eller delvis giver Afkald paa deres Udskydningsret. Hovedlisten til Nævningetinget, jfr. Lovens § 85, der for Tiden skal omfatte 30 Nævninger, behøver herefter kun at omfatte 18 Nævninger, hvilket naturligvis betyder en væsentlig Lettelse af Nævningeombudet for Borgerne.

2. Endvidere skal Ændringerne i § 866 nævnes. Ifølge hidtil gældende Ret er det Hovedreglen, at Nævningerne ved Sagens Begyndelse skal *aflægge Ed* paa, at de opmærksomt vil følge Forhandlingen i Retten og samvittighedsfuldt besvare de Spørgsmaal, som vil blive dem forelagt, saaledes som de finder ret og sandt at være efter Loven og Sagens Bevisligheder. Kun under samme Betingelser, som gælder for Vidner ifølge § 187, kan de i Stedet for at aflægge Ed afgive en højtidelig Forsikring. Hertil kræves, at de hører til et Trossamfund, der ikke tillader sine Medlemmer at aflægge Ed efter nogen af de paa det paagældende Tidspunkt gældende Edsformularer, eller at der foreligger Erklæring fra de paagældende om, at de ifølge deres religiøse Tro ikke kan aflægge Ed, eller om, at de ikke har nogen religiøs Tro. Denne Ordning har medført, at nogle af Nævningerne i en Nævningesag har aflagt Ed, medens andre har afgivet højtidelig Forsikring, hvilket har virket stødende. Af denne Grund bestemmes det nu, at Nævningernes Ed i alle Tilfælde erstattes af en Erklæring paa Ære og Samvittighed.

3. Fremdeles er der i § 868 tilføjet en ny Bestemmelse om, at Statsadvokaten forud for Bevisførelsen faar Lejlighed til at *udvikle, hvad der er Tiltalens Genstand*. Denne Ordning har vist sig tiltrængt, for at Nævningerne skal kunne faa det rette Udbytte af Bevisførelsen, og har derfor allerede i nogen Tid været indført i Praksis uden udtrykkelig Lovhjemmel.

4. Om *Nævningernes Kompetence i den enkelte Sag* er der givet nye vigtige Bestemmelser i §§ 885, 886 og 886 a.

A. De gældende Regler om dette Emne gaar i det store og hele ud paa, at det ifølge 885 tilkommer Nævningerne at afgøre, om der foreligger nogen Grund, som udelukker Straf, eller saadanne i Straffeloven bestemt betegnede Omstændigheder, der hjemler Nedsættelse eller Forhøjelse af Straffen udenfor den almindelige Strafferamme. Derimod tilkommer det ifølge § 886 ikke Nævningerne at afgøre noget om Tilstedeværelsen af Omstændigheder, der kan komme i Betragtning ved Straffens Udmaaling inden for Lovens Strafferamme, og som Følge heraf heller ikke i de Tilfælde, hvor Loven paa Grund af skærpende eller formildende Omstændigheder, men uden nærmere Betegnelse af disse eller blot med Angivelse af vejledende Eksempler har udvidet Grænserne for Straffens Valg, at afgøre om saadanne Omstændigheder foreligger. Specielt bestemmes det i § 885, at undtagne fra Nævningernes Afgørelse er Spørgsmaal om Strafskyldens Forældelse, om de i Straffelov 1866 § 7 (Straf udstaaet i Udlandet for den samme Handling) og § 58 (Væretægtsfængsel) omhandlede Omstændigheder og endelig om Straffens Forhøjelse paa Grund af Gentagelse, idet Loven dog tilføjer, at dersom det ved Anvendelsen af Reglerne om Forældelse eller Strafforhøjelse paa Grund af Gentagelse kommer an paa det Tidspunkt, da den paatalte Handling blev begaaet, afgøres dette Spørgsmaal af Nævningerne.

B. Disse Bestemmelser vil ikke være tilstrækkeligt vejledende under den nye Straffelov af 1930. Denne indeholder navnlig en Række Bestemmelser om, at Straffen kan bortfalde eller forhojes, naar bestemt betegnede Omstændigheder foreligger i Forbindelse med iøvrigt formildende — henholdsvis skærpende — Omstændigheder. Dette gælder saaledes Straffelovens § 84, Stk. 2, der udtaler, at naar forskellige bestemt angivne Omstændigheder foreligger, kan Straffen under iøvrigt formildende Omstæn-

digheder bortfalde¹⁾. Endvidere kan nævnes Straffelovens § 250, der foreskriver, at den som hensætter en anden i hjælpeløs Tilstand, eller forlader en under hans Varetægt staaende Person i saadan Tilstand, straffes med Fængsel, der, naar Handlingen har medført Døden eller grov Legemsbeskadigelse, under iøvrigt skærpende Omstændigheder kan stige til 8 Aar. I disse Tilfælde maa det fremgaa af Retsplejeloven, om disse Bestemmelser falder ind under Nævningernes Omraade, og i bekræftende Fald, om Nævningerne blot skal afgøre, om Straffelovens Betingelser for, at

1) Straffelov af 1930 § 81 er saalydende:

»Den for en strafbar Handling i Loven foreskrevne Straf kan nedsættes:

1. naar nogen har overskredet Grænserne for lovligt Nødværge eller for den ved § 14 hjemlede Nødret;

2. naar Gerningsmanden, da han foretog den strafbare Handling, ikke var fyldt 18 Aar, og Anvendelsen af Lovens fulde Straf paa Grund af hans Ungdom maa anses unødvendig eller skadelig. Straffen for saadanne Personer maa ikke overstige Fængsel i 8 Aar;

3. naar Gerningsmanden har handlet i undskyldelig Uvidenhed eller undskyldelig Misforstaaelse af Retsregler, der forbyder eller paabyder Handlingens Foretagelse;

4. naar Gerningen er udført i en af den skadelidende ved retsstridigt Angreb eller grov Fornærmelse fremkaldt oprørt Sindsstemning;

5. naar nogen ved sit Afhængighedsforhold til en anden eller ved Trusel om betydelig Skade har ladet sig bevæge til Handlingen;

6. naar Gerningsmanden, efter at den strafbare Handling er fuldbyrdet, frivillig har afværget den af hans Handling flydende Fare;

7. naar Gerningsmanden, efter at den strafbare Handling er fuldbyrdet, fuldt ud har genoprettet den ved Gerningen forvoldte Skade;

8. naar han iøvrigt frivilligt har bestræbt sig for at forebygge Fuldbyrdelsen eller genoprette den ved Gerningen forvoldte Skade;

9. naar han frivilligt har angivet sig selv og allagt fuldstændig Tilstaaelse.

I de under Nr. 1—6 omhandlede Tilfælde kan Straffen under iøvrigt formildende Omstændigheder bortfalde.«

Straffen kan bortfalde eller forhøjes, er til Stede, eller tillige, om denne Virkning i det konkrete Tilfælde skal indtræde.

Bestemmelserne i Loven af 1932 gaar ud paa, at det ifølge § 885 ligesom nu skal tilkomme Nævningerne at afgøre Spørgsmaalet, om der foreligger nogen Grund, som udelukker Straf. Dette gælder saaledes i de Tilfælde, hvor Straffeloven udtaler, at Handlingen »er straffri« eller »ikke straffes«, f. Eks. Straffelovens § 13 (Nødværge), § 14 (Nødret), § 15 (Alder under 15 Aar), § 16 (Utilregnelighed) og § 242, Stk. 1, i Slutn. (Forsøg paa Fosterdrab med utjellige Midler).

Ifølge § 886 skal Nævningerne endvidere afgøre, om Straffen skal forhøjes eller nedsættes uden for den almindelige Strafferamme eller bortfalde, alt paa Grund af Omstændigheder, som ifølge Loven kan eller skal have saadan Virkning. Dette gælder for det første, hvor Loven kræver Tilstedeværelsen af bestemte, nærmere betegnede Omstændigheder f. Eks. Straffelovens § 21 (Forsøg), § 23 (Medvirken) og § 82 (at Forbrydelsen er udøvet erhvervs- eller vanemæssigt). Endvidere gælder det, hvor Loven foruden saadanne bestemte, nærmere betegnede Omstændigheder tillige kræver skærpene eller formildende Omstændigheder f. Eks. Straffelovens § 84, Stk. 2¹⁾. Og endelig gælder det, hvor Loven alene kræver Tilstedeværelsen af skærpene eller formildende Omstændigheder, der ikke eller kun ved vejledende Eksempler er nærmere betegnede. Her kan nævnes Straffelovens § 88, Stk. 1, der udtaler, at naar nogen har begaaet flere Lovovertrædelser, fastsættes der for disse en fælles Straf indenfor den strengeste af de i Betragtning kommende Strafferammer, men at Straffen dog kan overstige den højeste for nogen af Lovovertrædelserne foreskrevne Straf med indtil det halve, naar der foreligger særdeles skærpene Omstændigheder. Endvidere

¹⁾ Se Side 310, Note 1.

kan nævnes Straffelovens § 242, Stk. 1, der bestemmer, at under særlig formildende Omstændigheder kan Straffen bortfalde for en Kvinde, som dræber sit Foster, og § 287, Stk. 2, der udtaler, at ved ulovlig Omgang med Hittegods eller ved Hæleri med Hensyn hertil kan Straffen under formildende Omstændigheder bortfalde.

Der er dog i Overensstemmelse med gældende Ret taget Forbehold om Rettens Kompetence med Hensyn til Straffelovens § 10, Stk. 4 (Straf udstaaet i Udlandet for den samme Handling), § 86 (Varetægtsfængsel), Gentagelsesvirkning og Forældelse.

Hvorledes Nævningernes Kompetence med Hensyn til Straffelovens § 17, Stk. 1, skulde fastsættes, var der Uenighed om. Denne Lovbestemmelse foreskriver, at hvis Gerningsmanden ved den strafbare Handlings Foretagelse befandt sig i en ved mangelfuld Udvikling, Svækkelse eller Forstyrrelse af Sjælsevernerne, herunder seksuel Abnormitet, belignet varigere Tilstand, der dog ikke er af den i § 16 angivne Beskaffenhed (Utilregnelighed paa Grund af Sinds sygdom eller højere Grad af Aandssvaghed), afgør Retten efter indhentet Lægeerklæring og samtlige iøvrigt foreliggende Omstændigheder, om han kan anses egnet til Paa-virkning gennem Straf. Finder Retten ham egnet til Paa-virkning gennem Straf, kan den ifølge § 17, Stk. 2, bestemme, at Frihedsstraf skal udstaaes i en for saadanne Personer indrettet Anstalt eller Anstaltsafdeling. Findes Straf derimod uanvendelig, kan Retten i Medfør af § 70, naar det af Hensyn til Retssikkerheden skønnes fornødent, at der træffes andre Foranstaltninger mod ham, træffe Bestemmelse derom, bl. a. i Form af Anbringelse i Sinds-sygehospital, Aandssvageanstalt, Helbredelsesanstalt for Drankere eller særlig Forvaringsanstalt.

Om § 17, Stk. 1, blev det i Folketinget vedtaget, at Nævningerne skulde have Kompetence med Hensyn til hele Afgørelsen, idet man altsaa betragtede denne Bestemmelse som en Strafuldelukkelsesgrund og Afgørelsen som en

Enhed. I Landstinget blev dette ændret derhen, at Nævningerne kun skal afgøre, om en af de i Lovbestemmelsen omtalte Abnormtilstande har foreligget, medens Retten afgør, om den Tiltalte kan anses egnet til Paavirkning gennem Straf. Denne Løsning maa sikkert anses for den rigtige. Straffelovens § 17, Stk. 1, gaar tydeligt ud paa, at Afgørelsen falder i 2 Dele, og medens den første Del — om Abnormtilstand har foreligget — ganske naturligt henhører under Nævningernes Kompetence, kan dette derimod ikke siges om den anden Del — om Tiltalte er egnet til Paavirkning gennem Straf. Dette sidste Spørgsmaal er ikke af væsensforskellig Natur fra Spørgsmaalene om, hvorvidt Tiltalte bør udstaa Frihedsstraf i særlige Anstalter, eller om han bør undergives Sikkerhedsforanstaltninger. Ved Afgørelsen af disse Spørgsmaal kan Rettens juridiske Element ikke undværes. Hertil kommer endelig, at hvis Afgørelsen blev taget som en Enhed, og Nævningerne svarede Nej til Spørgsmaalet om, hvorvidt Straf var udelukket i Medfør af § 17, Stk. 1, vilde Retten ikke af dette Svar kunne se, om det skyldtes, at Nævningerne ikke havde anset Tiltalte for at være i en af de omhandlede Abnormtilstande, eller at de vel havde antaget dette, men havde anset ham for uegnet til Paavirkning gennem Straf. Retten vilde da ved sin Afgørelse af Spørgsmaalet om Sikkerhedsforanstaltninger efter § 70 kunne komme i Strid med Nævningernes Standpunkt.

Hvad endelig Straffens Udmaaling indenfor Lovens Ramme angaar, skal den vel ifølge § 886 a vedblivende falde udenfor Nævningernes Kompetence. Men hertil er dog føjet den nye og overordentlig vigtige Bestemmelse, der har en Parallel i norsk Ret, at en af Parterne, Retten eller en Nævning, jfr. § 889, Stk. 2, kan forlange, at Nævningerne skal spørges om, hvorvidt der foreligger formildende eller skærpende Omstændigheder. Svares der Ja til, at formildende Omstændigheder foreligger, er Svaret bindende for Retten, hvorimod Nævningernes Udtalelse om, at skærpende Om-

stændigheder er til Stede maaske maa antages kun at have Virkning som en Henstilling til Rettens nærmere Overvejelse.

Denne nye Regel betegner et Skridt i Retning af at skabe bedre Kontakt mellem Nævningerne og Retten. Det maa utvivlsomt anses for en Brist ved Nævningeinstitutionen, at den gennemfører en saa skarp Isolation mellem Nævningerne og Retten. Sikkerheden for den fornødne Harmoni mellem Skyldspørgsmaalets Afgørelse og Strafudmaalingen kommer til at mangle, særlig under en Straffelov som den nye danske med sine vide Strafferammer. Reglen maa derfor hilses med Glæde af enhver Tilhænger af Nævningeinstitutionen. Under Rigsdagsbehandlingen hævdede der sig forøvrigt Røster for at gaa videre i samme Retning, i Lighed med hvad der er sket i enkelte andre Lande¹⁾. I Slovakiet og Karpaterland, hvor ungarsk Lovgivning for en stor Del har Gyldighed, gælder saaledes en Bestemmelse om, at naar der i en Nævningesag er afsagt Skyldig-Kendelse, vælger Nævningebænken blandt sine Medlemmer to Nævninger til at deltage sammen med Rettens 3 juridiske Dommere i Straffens Fastsættelse, medens paa den anden Side Retsformanden leder Nævningernes Raadslagning og Afstemning, dog saaledes at denne sidste sker hemmeligt ogsaa i Forhold til Retsformanden. I Frankrig er der under 15. Marts 1932 gennemført en Lov om, at Strafudmaalingen i Nævningesager afgøres af Rettens 3 Dommere og samtlige Nævninger som en forenet Ret.

En Bestemmelse om, at Formanden skulde deltage i Nævningernes Raadslagning²⁾ med Adgang til at tage Ordet, men uden Stemmeret, maa sikkert anses for en uheldig Ændring i gældende Ret. Nævningerne, der under Raadslagningen let kan komme ind paa Omtale af Retsformandens

¹⁾ Jfr. Retspræsident Haacks Artikel i »Nordisk Tidsskrift for Strafferet, Aargang 1929, Side 229 ff.

²⁾ En saadan Regel gælder ogsaa i Italien, Polen og Schweiz, jfr. forrige Note.

Retsbelæring, vilde ved en saadan Ordning kunne blive hæmmet i deres Talefrihed. Hertil kommer, at Ordningen ikke vilde harmonere godt med Bestemmelserne i Retsplejelovens § 893 og § 945, Nr. 2, hvorefter enhver af Parterne kan forlange særligt paapegede Dele af Retsformandens Udvikling af Retssætninger gengivne i Retsbogen og kan paaanke Dommen, saafremt Nævningernes Erklæring paastaas at være blevet fejlagtig paa Grund af urigtig i Retsmodet givet Vejledning i Loven fra Retsformandens Side. Her kan ogsaa henvises til § 898, hvorefter Henvendelser til Retsformanden fra Nævningerne, naar disse er kommet i Tvivl, og Retsformandens Svar skal finde Sted i Retssalen.

Snarere kunde der vel være Tale om at lade nogle af Nævningerne deltage i Strafudmaalingen. En saadan Ordning kan vel volde forskellige praktiske Vanskeligheder, bl. a. med Hensyn til Foretagelsen af Valget af de Nævninger, der skal deltage i Strafudmaalingen. Men disse Vanskeligheder maa kunne overvindes. Paa den anden Side bør det Antal Nævninger, der udvælges, sikkert ikke være større end 3, og Lovens almindelige Regel om, at Retsformandens Stemme gør Udslaget i Tilfælde af Stemmelighed, maatte opretholdes. Endvidere burde det vel foreskrives, at de valgte Nævninger ikke kunde bindes ved nogen Forskrift fra de andre Nævninger til at votere paa en bestemt Maade, og at de ikke var berettigede til at forhandle med disse under Rettens Votering. Det kan dog formentlig ikke nægtes, at den omtalte Ordning kun betegner et halvt Skridt, hvis Konsekvenser er at gaa over til en regulær Domsmandsordning, hvor Rettens juridiske og læge Elementer begge deltager Side og Side saavel i Skyldspørgsmaalets Afgørelse som i Strafudmaalingen.

5. A. Med Hensyn til *Spørgsmaalsstillingen i Nævningesager* bestemmer de nugældende Regler i § 889, at naar der under Forhandlingen er fremkommet bestemte Bevisdata til Støtte for, at der foreligger en Omstændighed, som vilde

udelukke Straf, eller som der efter Rettens Skøn muligt kan blive tillagt en saadan Virkning, kan der om fornødent stilles et særskilt Spørgsmaal om Tilstedeværelse af samme som Tillæg til Hovedspørgsmaalet for at fremkalde en udtrykkelig Udtalelse fra Nævningerne herom. Endvidere bestemmer § 890, at dersom der skal spørges om Tilstedeværelsen af Omstændigheder, der ifølge Loven hjemler Forhøjelse eller Nedsættelse af Straffen, kan dette om fornødent ske i Form af særskilte Tillægsspørgsmaal, der kun bliver at besvare, saafremt det Hovedspørgsmaal, hvortil de slutter sig, besvares bekræftende; er der under Bevisførelsen fremkommet noget Datum til Støtte for, at en Strafnedsættelsesgrund foreligger, kan Tillægsspørgsmaal herom ikke nægtes stillet, naar dette er begæret af Forsvareren eller Tiltalte.

Disse Regler sondrer altsaa mellem Strafudelukkelse og Strafnedsættelse eller -forhøjelse. Ved Strafudelukkelsesgrunde er der ingen Ret til at forlange Tillægsspørgsmaal stillet, men Højesteret har statueret, at selvom saadant Spørgsmaal ikke er stillet, og det endog af Landsretten er tilkendegivet, at der ikke forelaa Bevisdata til Støtte for Tilstedeværelsen af en Strafudelukkelsesgrund, kan Nævningerne dog godt statuere, at denne foreligger, nemlig ved benægtende Besvarelse af Skyldig-Spørgsmaalet. Derimod kan Nævningerne, naar Tillægsspørgsmaal ikke er stillet angaaende Omstændigheder, der hjemler Strafnedsættelse eller -forhøjelse, ikke gennem Besvarelsen af Skyldig-Spørgsmaalet tilkendegive, at saadanne Omstændigheder efter deres Formening foreligger. Denne Ordning maa sikkert betegnes som irrationel, da Afgørelsen af, om der har foreligget Omstændigheder, der hjemler Strafnedsættelse eller -forhøjelse, ikke er væsensforskellig fra Afgørelsen af, om der foreligger Strafudelukkelse. Nævningerne bør derfor ikke af Retten kunde hindres i at udtale sig angaaende det førstnævnte Spørgsmaal. Og dersom Retten giver Tilladelse til, at der stilles Tillægsspørgsmaal, vil Nævningerne let kunne opfatte dette som en Tilkendegivelse fra

Rettens Side om, at de omhandlede Omstændigheder efter dens Formening foreligger beviste.

B. Manglerne ved den gældende Ordning vil blive endnu føleligere ved den nye Straffelov, der indfører nye Strafnedsættelses- og Straffrihedsbestemmelser, jfr. især §§ 84 og 85. Disse Bestemmelser bør Nævningerne ikke kunne bringe til Anvendelse, uden at Anklageren har haft Lejlighed til at procedere derom og Retsformanden til at omtale dem i sin Retsbelæring. Paa den anden Side bør Nævningerne ikke af Retten kunne hindres i at tage Standpunkt til disse Bestemmelser. Hertil kommer, at det særligt paa Grund af Bestemmelserne i Straffelovens § 70 om Anvendelse af Sikkerhedsforanstaltninger mod en Tiltalt, der frifindes i Henhold til § 16 (Utilregnelighed) eller § 17 (varig Abnormtilstand) er nødvendigt, at det, naar Nævningerne vil frikende, af deres Besvarelse kan ses, om dette skyldes, at det ikke skønnes bevist, at Tiltalte har begaaet en Handling, der falder ind under Lovens Straffebestemmelser, eller om det skyldes, at § 16 eller § 17 er bragt i Anvendelse.

Loven af 1932 ophæver derfor de hidtil gældende Begrænsninger i Adgangen til at forlange Tillægsspørgsmaal stillet, idet enhver af Parterne eller en af Nævningerne altid kan forlange Tillægsspørgsmaal stillet. Endvidere bestemmes det, at Nævningene kun skal kunne udtale sig for Frifindelse i Medfør af § 16, § 17, § 15 (Alder under 15 Aar) eller § 18 (Beruselse, der medfører Bevidsthedstab) ved Besvarelsen af dertil sigtende Tillægsspørgsmaal. Naar der stilles Tillægsspørgsmaal om en Strafudelukkelsesgrund skal Nævningerne ved Besvarelsen af Hovedspørgsmaalet bortse fra Spørgsmaalet om Tilstedeværelsen af de i Tillægsspørgsmaalet omhandlede Omstændigheder, og der skal derfor i Hovedspørgsmaalets Tekst tages Forbehold med Hensyn til Tillægsspørgsmaalet.

Ved disse Ændringer maa det formentlig siges, at Spørgsmaalsstillingen er blevet ordnet paa en baade mere rationel og mere praktisk Maade.

IV.

Offentlighed i Retsplejen.

A. Den gældende Regel i Retsplejelovens § 29 gaar ud paa, at Retsmøderne er offentlige, hvor ikke det modsatte er særligt foreskrevet. Dog kan Retten undtagelsesvis paa Begæring af en Part eller i Embeds Medfør beslutte, at Forhandlingen skal foregaa for lukkede Døre, naar Hensyn til Sædeligheden eller Orden og Ro i Retslokalet kræver det. Det samme gælder i borgerlige Sager, naar offentlig Forhandling vilde tilføje nogen en uforuden Krænkelser, og i Straffesager, naar Statens Forhold til fremmede Magter kræver det, samt med Hensyn til Retshandlinger, som finder Sted udenfor Domsforhandling, naar særegne Omstændigheder giver Grund til at antage, at Retsmødets Offentlighed vil være til Hindring for Sagens Oplysning, eller det begæres af Værgen for en Sigtet under 18 Aar.

Om Retsmøder under Efterforskningen bestemmer Lovens § 810, at de først er offentlige, naar Undersøgelsen er rettet mod en bestemt Person som Sigtet.

B. Under Rigsdagsbehandlingen fremkom der Ønsker om at udvide Domstolenes Adgang til at lukke Dørene. Disse Ønsker var baseret paa Erfaringer fra de forskellige Enkelttilfælde, hvor Retsmødernes Offentlighed havde været til særlig Ulempe for en Sigtet. Det lykkedes dog ikke at opnaa Flertal for nogen væsentlig Indskrænkning i Offentlighedsprincippet, hvilket sikkert maa betragtes som heldigt, idet de omtalte Ønsker oversaa eller undervurderede den almindelige Betydning, som Retsplejens Offentlighed har.

I Lovens § 29 blev der herefter kun gennemført nogle mindre væsentlige Ændringer, især bestaaende i, at Adgangen til i Straffesager at lukke Dørene, naar Sigtede er under 18 Aar, blev udvidet til at gælde, selv om der ikke foreligger Begæring derom fra Værgens Side, og selvom det drejer sig om Domsforhandling.

Derimod blev der indført nye Regler om Adgang til at forbyde offentlig Gengivelse af Forhandlingen i offentlige

Retsmøder i Straffesager, saavel udenfor som under Domsforhandling. Herom bestemmer § 31, 3die Stykke, at offentlig Gengivelse ved Kendelse kan forbydes, saafremt Sigtede er under 18 Aar, og det begæres af Værgen eller en Repræsentant for Værgeraadet. Endvidere kan offentlig Gengivelse af Retten undtagelsesvis ved Kendelse helt eller delvis forbydes, naar særegne Omstændigheder giver Grund til at antage, at saadan Gengivelse vil tilføje en Person, der ikke er sigtet under Sagen, ufornoden Krænkelser, eller naar det begæres af en Sigtet, og Retten skønner, at offentlig Gengivelse vil forvolde ham eller hans nærmeste en uforholdsmæssig stor Lidelse.

Denne nye Regel hviler paa den Betragtning, at de Ulemper, som Retsplejens Offentlighed undertiden kan medføre, ikke bør føre til, at Adgangen til at lukke Dorene udvides, men at man uden at gøre Indgreb af Betydning i Offentlighedsprincippet kan opnaa det fornødne ved at forbyde offentlig Gengivelse af Forhandlingen i Retsmødet, men opretholde dettes Offentlighed.

Endvidere blev der vedtaget en ny Regel i § 31 om, at det er forbudt at fotografere eller tegne i Retssalen under Retsmødet, medmindre Dommeren i det enkelte Tilfælde giver Tilladelse dertil, og at offentlig Gengivelse i Billeder af Retsmøder kan forbydes ved Retskendelse.

Endelig er der i § 32 indføjet en ny Bestemmelse om, at Retten undtagelsesvis kan nægte enkelte bestemte Personer Adgang til et offentligt Retsmøde, naar det skønnes nødvendigt for at opnaa en sandfærdig Forklaring af et Vidne eller en Part.

V.

Erstatning i Anledning af strafferetlig Forfølgning.

A. Efter de nugældende Regler i § 792 har den, der har været underkastet Varetægtsfængsel og derefter frifindes eller løslades, uden at Sagen forfølges til Dom, Krav paa

en af Retten fastsat Erstatning for den Lidelse, den Tort og det Formuetab, der er tilføjet ham ved Frihedsberovelsen, medmindre de fremkomne Oplysninger dog giver begrundet Formodning for, at han er skyldig i den Forbrydelse, for hvilken han var fængslet. Retten til Erstatning bortfalder, naar den paagældende selv ved sit Forhold har givet Anledning til Fængslingen, medmindre det udviste urigtige Forhold maa antages at være foranlediget af Frygt, Forvirring eller undskyldelig Misforstaaelse, endvidere naar Vedkommende frifindes paa Grund af en Tilregnelighed udelukkende, mangelfuld Sjælstilstand, eller naar han forhen er straffet med Strafarbejde for vanærende Handling, og der ikke siden hans Løsladelse er hengaaet 3 Aar.

Ifølge § 778 kan enhver, der har været anholdt uden tilstrækkelig Grund og uden ved sit eget Forhold at have forskyldt det, kræve Oprejsning enten ved en Erklæring om, at Anholdelsen har været paa nævnte Maade ugrundet og uforskyldt, eller ved Tilkendelse af Erstatning.

Krav om Erstatning ifølge de nævnte Bestemmelser skal fremsættes inden et Aar efter, at den paagældende er kommet til Kundskab om de Omstændigheder, hvorpaa han støtter sit Krav. Sager om Erstatning for uforskyldt Varetagtsfængsel kan forlanges afgjort under Nævnings Medvirken. Hvis de afgøres ved Underret, kan Anke ske til Landsret og derefter til Højesteret, saaledes at der altsaa her i Modsætning til Retsplejelovens almindelige Regel haves 3 Instanser.

B. De gældende Regler har især givet Anledning til Kritik paa 3 Punkter:

1) Reglen om, at Erstatning er udelukket, naar de fremkomne Oplysninger giver begrundet Formodning for, at den paagældende er skyldig i den Forbrydelse, for hvilken han var fængslet, har i flere Tilfælde medført, at en Person først er blevet frifundet i en Straffesag, og at det, naar han derefter søgte Erstatning, derpaa i Dommen angaaende dette Spørgsmaal er blevet udtalt, at der var begrundet

Formodning for hans Skyld, en Ordning, der sikkert maa siges at være meget uheldig.

2) Reglen om, at Retten til Erstatning bortfalder, naar den paagældende forhen er straffet som ovenfor omtalt, maa anses for at være for stiv og kan virke for strengt i flere Tilfælde, hvor der f. Eks. er blevet ført positivt Bevis for, at den paagældende var aldeles uskyldig.

3) Man har savnet en Regel om at kunne give Erstatning for Tab, der er en Følge af andre strafferetlige Forfølgningsskridt end Fængsling eller Anholdelse. Dette har f. Eks. medført, at Højesteret har maattet nægte Erstatning til en Hovmester, der var sigtet for Falsk paa Grundlag af en Skriftkyndigs Erklæring, men viste sig at være uskyldig, for det Tab, der var forvoldt ham ved, at der i Medfør af Lovens § 785 var givet ham Forbud mod at forlade Landet, saalænge Undersøgelsen varede¹⁾.

De under 1) og 2) nævnte Mangler havde dets justitsministerielle Udvalg, hvis Betænkning laa til Grund for Lovforslaget, foreslaaet afbødet ved at erstatte de to nævnte Bestemmelser med en Regel gaaende ud paa, at Erstatning kunde nægtes eller nedsættes, naar der i den paagældendes Forhold forelaa særlige Omstændigheder, der talte mod at tilkende ham Erstatning eller dog fuld Erstatning. Dette vilde altsaa sige, at man i Stedet for at lade Loven udelukke Erstatning fuldstændigt i bestemt afgrænsede Undtagelsestilfælde overlod til Domstolene mere frit at skønne over, om Erstatning i det enkelte Tilfælde burde ydes fuldtud, eller om den helt eller delvis burde nægtes.

Denne nye Regel blev vedtaget af Folketinget, men udstemt i Landstinget, og Resultatet blev herefter, at Loven af 1932 med Hensyn til Punkt 1 har opretholdt den materielle Regel, men søgt at afhjælpe dens uheldige Følger

¹⁾ Jfr. Ugeskrift for Retsvæsen 1929 A, Side 1024.

ved i § 1018 h, sidste Stykke¹⁾, at foreskrive, at naar Erstatning nægtes af den heromhandlede Grund, skal Dommens Præmisser inskrænke sig til at angive, at Lovens Betingelser for Erstatning efter de i Sagen tilvejebragte Bevisligheder ikke skønnes at foreligge²⁾. Derved undgaar man altsaa i Dommen udtrykkelig at udtale, at der er tilvejebragt begrundet Formodning for den paagældendes Skyld.

Manglen under 2) søger Loven af 1932 afhjulpet ved at bestemme, at Justitsministeren i de heromhandlede Tilfælde, naar særlige Omstændigheder gør sig gældende, kan give Tilladelse til, at vedkommende faar Erstatningsspørgsmaalet paakendt ved Domstolene.

Endelig er den under 3) omtalte Mangel blevet afbødet ved, at der i § 1018 c er skabt Hjemmel for, at Retten rent fakultativt kan tilkende Erstatning for Formueskade (ikke for Lidelser og Tort) i Anledning af andre straffetretlige Forfølgningsskridt end Varetægtsfængsel eller Anholdelse.

Den nugældende Regel i § 778 om Adgang til at kræve Erklæring af Politimesteren i Anledning af Anholdelse er ved § 1018 d blevet udvidet til at gælde ogsaa andre Foranstaltninger, der medfører Ret til at faa Erstatning. Politimesterens Afgørelse kan ikke indbringes for højere administrativ Myndighed eller Domstolene. Ogsaa i Tilfælde, hvor der ikke er Ret til Erstatning, kan den mod hvem der har været indledet en strafferetlig Forfølgning, begære Erklæring fra Politimesteren om, at det har vist sig, at Forfølgningen har manglet Grundlag og ikke har været forskyldt ved Sigtedes eget Forhold. I disse Tilfælde kan Politimesterens Afgørelse indbringes for højere administrativ Myndighed.

¹⁾ Loven af 1932 har samlet Reglerne om Erstatning i Anledning af strafferetlig Forfølgning i et nyt Kapitel 93 a (§§ 1018 a—1018 m).

²⁾ Jfr. om en noget lignende Ordning i Nederlandene Højesteretsdommer P. C. Poulsens Artikel i »Nordisk Tidsskrift for Strafferet«, Aargang 1929, Side 320 ff.

Med Hensyn til de processuelle Regler hviler Lovens nye Regler paa den Betragtning, at det er den heldigste Ordning, at Erstatningskravene i alle Tilfælde, hvor Sagen forfølges til Dom, paakendes under den samme Sag, i hvilken den Afgørelse træffes, der danner Grundlaget for Kravet.

§ 1018 g bestemmer derfor, at saafremt Sagen forfølges til Dom, skal Erstatningskravet fremsættes i Retten inden Sagens Optagelse, og Kravet bliver da at paakende under Sagen. Dog kan Retten i Embeds Medfør eller efter Begæring af en af Parterne beslutte, at Spørgsmaalet om Ret til Erstatning eller om dennes Størrelse udskydes til særlig Afgørelse under samme Sag, eller undtagelsesvis under en særskilt Sag. Begæring om Anlæg af særskilt Sag skal fremsættes inden 12 Uger efter Dommens Afsigelse. Er Sagen ikke blevet forfulgt til Dom, skal Begæring om Sagsanlæg fremsættes inden 12 Uger efter, at Sigtede har faaet Meddelelse om, at Forfølgningen er frafaldet. Efter de ovennævnte Frister kan Erstatningskrav kun rejses, naar der tilvejebringes nye Oplysninger, som af Retten skønnes at være af væsentlig Betydning for Erstatningsspørgsmaalets Afgørelse. Begæring om Sagsanlæg maa fremsættes inden 4 Uger efter, at Vedkommende er kommet til Kundskab om de nye Oplysninger.

Hvor Erstatningsspørgsmaalet i en Nævningesag helt eller delvis maatte blive udsat til senere Afgørelse under samme Sag, bliver det de samme Nævninger, der medvirker. Udskydes Afgørelsen derimod undtagelsesvis til en særskilt Sag, bliver denne altid at behandle som almindelig Underretssag, jfr. § 1018 i, selvom selve Straffesagen har været en Nævningesag. Endelig skal nævnes, at Adgangen til uden særskilt Tilladelse at paaanke disse Sager til Højesteret som 3die Instans ophæves, og at der indføres Adgang for Justitsministeren til efter indhentet Erklæring fra Rigsadvokaten, Forsvareren og vedkommende Ret at imødekomme et fremsat Erstatningskrav, uden at der finder Proces Sted, jfr. § 1018 h, 2. Stk.

VI.

Forskellige Regler om Vidner m. v.

Medens § 70 hidtil har foreskrevet, at et Vidne altid er forpligtet til at besvare det Spørgsmaal, om der er overgaaet Vidnet en Straffedom, indskrænkes denne Pligt for Vidnet ved Loven af 1932 saaledes, at Vidnet kun er pligtig til at svare paa, om det i de sidste 10 Aar er blevet idømt eller har udstaaet Straf, eller om det er under Tiltale for eller nogensinde er funden skyldig i falsk Forklaring for Retten. Endvidere skal saadant Spørgsmaal fremtidig stilles og besvares skriftligt, og kun Retten og Parterne maa gores bekendt med Svaret. De givne Oplysninger maa ikke uden tvingende Grunde af Parterne benyttes under Retsforhandlingerne. Videregaaende Spørgsmaal til Vidnet angaaende tidligere straffbare Forhold fra dets Side maa overhovedet ikke stilles, hvilket saavel de afhørende som Dommeren skal iagttage, jfr. § 183.

Om Vidnepligten i Straffesager er der i § 170, 2det Stykke, blevet tilføjet en ny saalydende Bestemmelse: »Det bør iagttages, at den med en sigtel eller tiltalt Person samlevende Ægtefælle ikke mod sit Ønske afkræves Forklaring, medmindre det maa antages at være af afgørende Betydning for Sagens forsvarlige Oplysning.« Denne Bestemmelse, der blev indsat paa Foranledning af et konkret Tilfælde fra Praksis, er paa Grund af Slutningsundtagelsen af retvag Karakter, og vil vel nærmest have den Betydning udtrykkelig at fastslaa en Retningslinie, der i og for sig skulde gælde ogsaa uden positiv Udtalelse. — Endelig skal nævnes, at § 184, nyt 2det Stykke, fastsætter, at Dommeren (Rettens Formand) altid kan træffe Bestemmelse om, hvorledes og ved hvem Afhøringen af Børn under 15 Aar vil være at foretage. Han kan, naar han finder Grund dertil, forlange Bistand af en Repræsentant for Værgeraadet under Afhøringen eller i samme Anledning tilkalde en anden dertil egnet Person. Saadan Bistand kan ogsaa Politimesteren forlange, naar han foretager Afhøring, jfr. § 194.